

1. Мердок Д. Європейська конвенція з прав людини та охорона правопорядку : посіб. для співробітників поліції та правоохорон. органів / Джим Мердок, Ральф Рош. Центр, 2013. 157 с.
2. Каменєв М. Свобода зібрань // М. Каменєв. URL: <http://helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2017/03/Pravo>
3. Про затвердження Положення про Національну поліцію: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 877. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras>
4. Про затвердження Концепції запровадження в діяльності органів та підрозділів Національної поліції України скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 23 серпня 2018 року № 706. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/>
5. Мошак Г. Г. Вивчення та вдосконалення роботи органів поліції (за матеріалами ФРН, Швейцарії та України) / Г. Г. Мошак ; Одес. нац. мор.: монографія. Харків : Право, 2015. 93 с.
6. Долинний А.В. Адміністративно-правове забезпечення національною поліцією України публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів. Дисерт. на здобуття наук. ступен. к.ю.н. Харків, ХНУВС. 2017. 198 с.
7. Юнін О. С. Зарубіжний досвід організації діяльності підрозділів поліції і можливості його застосування в Україні : монографія / О. С. Юнін. Харків: Панов, 2015. 430 с.
8. Міжнародний досвід діяльності патрульної служби у забезпеченні охорони громадського порядку : методичні рекомендації // В. Л. Костюк, В. А. Молотай, О. Г. Пелагеша, В. С. Сивухін. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2011. 28 с.

Кусайко Ілона Юріївна
курсант 2 курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:
Сердюк Л.М.,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та історії
держави і права
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПОРУШЕННЯ ПРИНЦИПУ ТАЄМНОСТІ ГОЛОСУВАННЯ

Принцип таємного голосування є одним із загальновизнаних принципів виборчого права. Стаття 71 Конституції України встановлює, що вибори до органів державної влади та місцевого самоврядування проводяться шляхом таємного голосування. Слід зазначити, що Конституція України повторює

його і щодо конкретних типів виборів - Президента України (ст.103), народних депутатів України (ст.76), депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів (ст.141).[1] Наприклад, Конституція Польщі також розмежовує принцип таємного голосування для усіх типів виборів, водночас у Росії цей принцип встановлено конституційно лише стосовно Президента РФ (стаття 81 Конституції РФ).

О.О.Майданник стверджує, що принцип таємного голосування означає, що контроль за волевиявленням громадян не допускається. Голосування є таємним. Таємниця голосування забезпечується тим, що кожен виборець голосує особисто; голосування за інших осіб за законом не допускається. Виборці заповнюють бюлетені для голосування у закритих кабінах або кімнатах для таємного голосування, вхід до яких будь-кому заборонено.[2,с.172]

Для дотримання особами принципу таємного голосування законодавством передбачено низку процедур, що забезпечують його реалізацію: особисте голосування, наявність спеціальних умов (кабіна для голосування), заборона фото, відео та будь-якої іншої фіксації процедури голосування та її результатів, встановлення відповідальності за порушення таємниці голосування тощо.

На порушенні таємниці голосування хочеться зупинитися окремо, так як проблема забезпечення цього принципу є актуальною і на сьогоднішній час. Як було вже зазначено за порушення принципу таємності голосування в Україні передбачена кримінальна відповідальність. Так, в **статті 159 Кримінального кодексу України** закріплено такий склад кримінального правопорушення: «Умисне порушення таємниці голосування під час проведення виборів або референдуму, що виявилось у розголошенні змісту волевиявлення громадянина, який взяв участь у виборах або референдумі». [3]

Та цьогорічні президентські та парламентські вибори показали, що закон не є перепорою для громадян України. На просторах мережі інтернет було безліч фото із заповненими виборчими бюлетенями або ж з дописами за кого було віддано голос. Але що казати про звичайних громадян, коли навіть самі кандидати є порушниками. У першому турі президентських виборів свій бюлетень журналістам продемонстрував лідер «Радикальної партії» Олег Ляшко, згодом йому виписали адміністративний протокол. 21 квітня 2019 року під час проведення другого туру президентських виборів Володимир Зеленський також показав журналістам свій заповнений бюлетень за що сплатив штраф, хоча й наголошував, що зробив це автоматично через прохання журналістів, та закон є закон.

За статистикою після першого туру президентських виборів до поліції надійшло 2605 повідомлень про правопорушення, було відкрито 61 кримінальне провадження, 12 з них за порушення таємниці голосування. Під час другого туру виборів Президента поліція отримала 1245 повідомлень про порушення, у тому числі 70 з них - фотографування бюлетенів. Вже влітку під час парламентських виборів демонстрацію виборцем заповненого бюлетня зафіксовано на 11 дільницях, фотографування бюлетнів — у 15 випадках.

Тобто порушення принципу таємниці голосування - це злочин, який встановлює відповідні санкції (від штрафу до позбавлення волі на строк до трьох років). Проте прийняте розуміння суб'єкта цього злочину виключає самого виборця. Більше того, на думку М. Мельника, «не містить складу цього злочину розголошення відомостей про зміст волевиявлення громадянина, про який цей громадянин сам добровільно повідомив того, хто його розголосив, оскільки у даному разі таємниця голосування спеціально розкрита самим суб'єктом голосування»[4,с.393]. Отже, Кримінальне право України визначає принцип таємності як право, а не як обов'язок виборця. Отож немає достатніх підстав для встановлення заборон, які б позбавляли виборця можливості оприлюднити своє волевиявлення і надати у разі публічної заяви про це відповідні докази.

Підсумовуючи, аналіз проблеми забезпечення принципу таємності голосування у виборах до органів влади всіх рівнів в Україні, слід наголосити, що необхідним є внесення змін до законодавства. Україна потребує переходу до сильної форми принципу таємного голосування, яка передбачає що «для виборця таємниця голосування є не лише правом, але й обов'язком»[5,с.149]. Саме такий підхід прийнятий, наприклад, виборчим правом Канади; так, стаття 164 Виборчого акта Канади забороняє виборцю розголошувати зміст свого наміру голосувати чи заповненого бюлетеня, а порушення цієї заборони підлягає покаранню[6], можливо скоро і наша країна зможе досягти цього.

1. Конституція України від 28.06.1996р.

2. О. О. Майданник «Конституційне право України»: Навч. посіб. – К: Алерта, 2011. – 380 с

3. Кримінальний кодекс України. Закон від 05.04.2001р. (ред. від 18.10.2019р.)

4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. – 4-те вид., переробл. та доповн. / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – К. : Юридична думка, 2007. – 1184 с

5. Кодекс належної практики у виборчих справах. Керівні принципи та Пояснювальна доповідь (CDL-AD(2002)23rev) // Європейський демократичний доробок у галузі виборчого права: Матеріали Венеціанської Комісії : в 2 ч. : пер. з англ. / за ред. Ю. Ключковського. – Вид. 3-тє, випр. і доповн. – Ч. 1. – К. : Логос, 2016. – С. 143

6. Canada Election Act [Electronic resource] // Офіційний сайт Міністерства юстиції Канади (Department of Justice). –Режим доступу: <http://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/E-2.01>.